

Skopi med förhinder

NEEEEEJ. Skriket väller fram bakom draperiet som skiljer britsarna på sjukhusets magtarmmottagning. Kvinnan som skriker har nyss suttit i väntrummet intill där man nu hör skriet. Någon rör oroligt på sig: visst, gastroskopi är ju ett rutiningrepp nu för tiden, men vad gör dom med henne därinne?

Hon hade varit tacksam över att hon fått komma så snabbt till undersökningen. Kanske hade hon skrämt doktorn med sina symtom som hon själv var orolig över.

Sköterskan som tagit emot henne arbetade snabbt: sätter nål och sprutar något. Hon skall ju inte sövas utan bara ”pre-mediceras”. Det känns durrigt i huvudet och hon känner att hon sluddrar då hon får uppge namn och födelsenummer. Doktorn kommer in och hälsar. Det är flera patienter, som väntar, man har en halvtimme avsatt för ingreppet. ”Gapa nu”. Hon ligger på rygg och sköterskan håller ett stadigt grepp om hennes huvud, när man sätter in ett föremål i munnen som hindrar henne att bita ihop. Då plötsligt brister tillvaron: ...Neej neej..... Hon vet inte om den svarta slangen över huvud taget kommit in i munnen, innan hon sliter ut den tillsammans med bitskyddet. Tårarna strömmar och skriet övergår så småningom i ulkningar. ”Men Inga vad är det, gjorde jag dig illa?” frågar doktorn olyckligt. ”Skall vi sluta eller skall jag spruta mer Stesolid?” Ytterligare injektionsvätska sprutas in och nya försök görs. Trots att hon nästan sover sliter hon ut den grova slangen varje gång. Halvtimmen är över och doktorn försvinner, men kommer tillbaka och meddelar att hon skall få göra ingreppet i narkos vid ett senare tillfälle. Hon skäms men kan inte sluta att gråta.

Maken hämtar henne och hon ligger fortfarande ulkande i sin säng när tonårsbarnen kommer hem från skolan. ”Men Mamma, vad har dom gjort med dig, varför ligger du här? Är du sjuk? Vi har aldrig någonsin sett dig ligga så här förr!” – ”Nej dom har ingenting gjort och jag är inte sjuk, jag är bara så ootroligt ledsen”. Valhänta händer tröstar. ”Oförklarlig sorg” är inte alls obegripligt för dem som ännu växer i kropp och ande.

*

Den lilla flickan går tillsammans med sköterskan ner från avdelningen. Man tar inte hissen utan går den stora blanka marmortrappan ner till porten. Sköterskan håller henne i handen. Hon vet att hon skall åka till det andra sjukhuset för ”brånskåpi”. Vad det innebär vet hon

inte. Antagligen något otäckt, så där som magsköljningen var, eftersom man inte har velat svara på hennes frågor utan mest tittat bort. ”Man skall titta ner i dina lungor för att se om du är sjuk” Titta ner? Hur då? Kanske är det någon slags röntgen, skärmbilder har man ju tagit många gånger och hon är van nu. ”Andas djuuuuupt, håll andan”, säger man och sen går dom ut och det knäpper till. Ibland har man glömt att säga: ”Andas igen” och då har hon stått där och blivit yr och svag tills man märkt vad som skett. ”Körtel på lungan” vet hon att hon har, den har hon fått se på de svartvita skärmbilderna. Var det den man skulle titta på nu? Sköterskan kan inte svara.

I porten möter ambulansmännen. Spännande att åka ambulans. Hon har fått en spruta innan och känner sig lite lustigt drullig i benen. ”Vi ringer när ni skall hämta” säger sköterskan” Hämta vad? Och varför skall hon åka ambulans? Farbröderna är snälla och hon får sitta mellan dem i framsätet. Båren bak i bilen är tom. Resan är kort, hon såg nästan det stora huset man stannar vid redan då hon klev in i bilen.

Ny sköterska som frågar vad hon heter och hur gammal hon är : Åtta år och 3 månader och 4 dagar blir svaret. Sen får hon ta av sig kläderna och sätta på en lång vit rock som är öppen bak. När hon sedan sätter sig i en obekväm stol av stålrör kommer en doktor in och hon får återigen säga vad hon heter och hur gammal hon är. En sköterska håller hårt i hennes huvud. ”Gapa nu och sträck ut tungan” säger doktorn”. Hon blir lite full i skratt när hon sitter där och lipar åt doktorn, men strax tar han tag i tungan, lyser men en sorts spegel henne i ansiktet och kommer med en stor krokig spruta in i munnen. En brännande känsla i halsen sprider sig och plötsligt får hon inte luft. Det är som att få den värsta kallsup och inte få hosta upp på en gång. Tårarna svämmar över och hon försöker dra in tungan: ”Nej, nej var duktig nu, du är ju stora flickan, inte gråta det går snart över.” Mer och mer av den brännande vätskan hålls tydligen ner i hennes hals. Tittar han ner i lungorna nu? Är det färdigt snart? Doktorn släpper taget om tungan och sköterskan om hennes huvud. ”Nu är du bedövad” säger dom, ”hur känns det?” Det bränner inte längre men halsen känns alldeles tjock och slemmig som om det sitter något där, som en stor groda, men det kan hon ju inte säga. Trots att grodan sitter där kan hon andas igen, men uppenbarligen har han inte sett nog av hennes hals för nu får hon lägga sig på ett bord med hjul som rullas in i ett mörkt rum där en stor lampa lyser henne i ansiktet.

Efter en stund kommer konstiga gubbar in i rummet. Dom är alldeles gröna och flintskalliga och bara ögonen ser vanliga ut. En är lite mindre och tjockare än de fyra andra och han pratar mest. Det låter som en gammal farbror. Samtalet mellan gubbarna avslutas och den gamle

vänder sig till flickan. ”Gapa nu unge” säger han och daskar till henne på kinden. Orden och beröringen svider i hela kroppen: Nog kunde hon gapa allt, han behövde väl inte slå henne!? Huvudet böjs bakåt och något blank och långt körs ner i halsen. Det gnisslar mot de nya taggiga framtänderna och smakar som när man slickar på en konservburk mot tungan. Hon kan inte skrika. Det känns som om hon skall sprängas sönder i halsen och bröstet. Någon kramar hennes hand. Hon sneglar och känner igen ögonen på handkramaren: Den unga farbrorn som är doktor på sanatoriet, men vart har hans hår tagit vägen? Gubben som håller i grejen i halsen, pratar hela tiden, men inte med henne. Kanske är det ett rör? Ibland får de andra titta med. ”Här ser ni Stenåsen” säger han. Var har hon sten? I lungan? Vad är det för ås? Badelundaåsen har man varit på utflykt till när hon fortfarande gick i skolan i höstas så hon vet vad en ås är. Inte kan man väl ha stenar i lungan? Det gör ont och hon vrider sig på bordet: ”Ligg still det är snart klart” säger man. Vad är det som skall vara klart? Vad gör man?

Efter en lång stund kan hon åter räta på nacken och gubbarna försvinner utan att säga något åt henne.

Man kör ut bordet hon ligger på och hon får krypa över till en låg säng ute i ett långt smalt rum där inga andra möbler finns än hennes brits. Hennes kläder ligger prydligt i fotändan. Ingen säger något och hon lämnas ensam. Solen lyser in genom ett högt fönster, den kommer nästan rakt uppifrån, som en lampa ner mot golvet. Hon kanske somnar för när hon tittar upp nästa gång har solknippet flyttat sig till en annan del av golvet. En fluga surrar högst uppe i fönstret som är så högt och smalt att det kunde ha varit i en kyrka. Annars är det alldeles tyst. Har dom glömt henne? Kanske alla har gått hem och hon är ensam kvar? Vilken tur att hon vet vägen tillbaka, att hon satt i framsätet i ambulansen på vägen hit!

Den lilla flickan sätter sig upp och börjar klä på sig. Först underbyxorna och sedan linnet och livstycket efter att ha krupit ur rockärmarna. Hon tar av sig rocken och drar snabbt på klänningen. Den är blårutig och det står ”Skogsfjället” märkt med korsstygn i nacken. Viker ihop rocken och lägger den lika prydligt som hennes egna kläder hade legat. Det känns inte så tjockt i halsen längre men det gör ont. Benen är alldeles ostyriga. Det är svårt att få på strumporna och det blir fel första gången trots att det är broderat H. och V. med rött garn bredvid knappen som strumpebanden skall knäppas mot. Skorna förblir oknutna för huvudet dunkar då hon böjer sig ner. Britsen står nära en dörr, som hon öppnar. Det är en gång utanför där ingen människa syns till. Hon följer väggen till nästa dörr och öppnar den. I ett stort rum med likadana fönster som där hon legat, sitter det stora människor som ser ut att vänta. Ingen

säger något och ingen med sjukhuskläder syns till. Hon går igenom rummet och kommer ut i trappuppgången. Sen är det bara att gå ner och ta sig på ostadiga ben tillbaka till sanatoriet. Man hittar henne i parken, där de andra barnen har utevistelse. Stor uppståndelse och upprörda telefonsamtal om den försvunna ungen. Nästa dag får hon åka hem.

Ett år senare skall ingreppet göras om. Det finns ingen barnavdelning längre, men en avdelning, där både barn och vuxna får vara. De flesta där kommer från andra länder. Man pratar mest italienska. Och sen nåt som hon aldrig hört förr. Det talar dom som kommer från Jugoslavien. Hon berättar för flera att hon skall bränkåskåperas. Det väcker stor uppståndelse och intensiva samtal på främmande språk:” Kan man göra sånt, som är så hemskt på så små barn och var är mamman, skall inte hon vara med?” tolkar en jämnårig flicka. Vuxna berättar om egna ingrepp och eget lidande och det är nog tur att hon inte förstår. ”Det hemskaste är när dom håller fast en och håller ner bedövningen, för då kvävs man, nästan,” bidrar hon själv med och får vara centrum.

När hon kommer in på operationsavdelningen nästa dag känner man igen henne: ”Här kommer vår lilla rymling”. Hon får en klump i halsen och blir alldeles varm. Varför säger dom så? Hon hade väl inte rymt, hon gick ju bara hem när dom glömde henne. Vad var det för fel med det?

Den här gången känns det inte roligt att lipa åt doktorn eftersom hon vet att kallsupen snart skall komma. Ingreppet genomförs. Hon är ju stor nu, 9 år och vet vad man skall göra. När hon körs ut från operationssalen och läggs på en brits, spänner man remmar över henne:” Så att du inte skall rymma den här gången”.

Hon ligger länge ensam på rygg och kan inte röra sig. Det hettar i hela kroppen och det spränger i halsen och i ögonen, men nej, hon får inte gråta! Får inte gråta, får inte... får inte.... Hon sväljer och sväljer och sväljer. Hon sväljer i nära 50 år.

